

[autismebladet]

LANDSFORENINGEN AUTISME
MEDLEMSBLAD NUMMER 2 - 2015

AUTISME

med stort støtte behov

Børn, unge og voksne med autisme og stort støtte behov har også drømme, interesser og glæde ved relationer og socialt samvær, når bare der tages højde for deres behov – og de har krav på at få plads til at udvikle sig livet igennem. Udviklingen forudsætter, at de omgives af fagfolk, der har tid og overskud til at se dem og til at støtte dem individuelt hele vejen, mens de i deres eget tempo vinder nyt terræn og indfrier deres potentiale.

FAMILIEKURSUS

Autisme i Fokus

LØRDAG DEN 27. JUNI TIL LØRDAG DEN 4. JULI

VIGSØ KURSUSCENTER, VIGSØVEJ 300, 7730 HANSTHOLM

For yderligere informationer
kontakt venligst
Lars Grønlund via e-mail:
l-g@autismeforening.dk
eller på tlf. 30 53 34 52

Autisme i Fokus er et koncept, der er rettet direkte mod familier, hvor et eller flere af børnene har en diagnose i autismspektret. Autisme i Fokus er et kursus med et "helhedsperspektiv"; man kommer rundt om de grundlæggende faktorer bag autisme, man går specifikt i dybden med forskellige diagnose-specifikke udfordringer, der følger med diagnosen: søvnforstyrrelser, madproblematikker, stress, angst, konflikthåndtering, autismpædagogik, søskendeproblematikker, parforhold osv.

Målet er, at man i løbet af kursusugen får en bredspektret pakke af værktøjer og derved undgår den magtesløshed, man føler, når man står helt uden strategier til at handle.

Læs mere om Autisme i Fokus og tilmeld dig på:
www.SIKON.dk

Autisme i Fokus er et koncept direkte målrettet familier hvor et eller flere børn har autisme. Du kan derfor søge programmet efter §41 i Lov om social service.

SIKON

Landsforeningen Autismes kurser og konferencer

Indhold

LEDER

Alle har ret til et værdigt liv side 4

Hvordan kommunikerer vi? side 6

Hvad kan man,
når man kan meget lidt side 10

Retten til udvikling og ferie side 12

Familiehistorie:
Lea 13 år side 14

Familiehistorie:
Jeppe 14 år side 16

Kan jeg sikre mit voksne barn? side 18

Sanserne og autisme side 22

Kredsens aktiviteter side 28

Snoezelen bagsiden

*Hendes Kongelige Højhed
Prinsesse Marie er protektor
for Landsforeningen Autisme.*

MEDLEMSBLAD NR. 2 - 2015

Medlemsbladet udgives af
Landsforeningen Autisme.

Ansvarshavende redaktør:

Heidi Thamestrup,
formand@autismeforening.dk

Redaktionsudvalg:

Jette Bennetzen, Heidi Thamestrup
Nadja Laurents Pedersen og Vibeke Jensen.

Layout: Grønagers Grafisk Produktion

Tryk: Grønagers Grafisk Produktion

Oplag: 7.800 stk.

ISSN: 2245-3423

Indlæg, kommentarer, bidrag mv. bedes
sendt til redaktion@autismeforening.dk
Bladet sendes gratis til Landsforeningen
Autismes medlemmer.

DEADLINES

Nr. 3 deadline 27. februar 2015

Nr. 4 deadline 10. april 2015

Nr. 5 deadline 8. maj 2015

Nr. 6 deadline 5. juni 2015

Nr. 7 deadline 14. august 2015

Nr. 8 deadline 18. september 2015

Nr. 9 deadline 20. november 2015

Alle har ret til et værdigt liv

Leder af Heidi Thamestrup, formand for Landsforeningen Autisme

Forleden talte jeg med en mor til en voksen søn, som bor på et bosted for unge med autisme og kognitive udfordringer. Han er det, vi ofte vil kalde 'lavt fungerende'. Trods sine store vanskeligheder havde han hjemmefra fået god støtte til at øve sig i hverdagens opgaver – og han var hele tiden blevet bedre. Han kunne lave seks forskellige enkle middagsretter, og han kunne selv tage tog og bus – en præstation, han var glad og stolt over. Og selvfølgelig var han det – hvem vil ikke gerne føle handlekraft og ejerskab i eget liv?

Men de mange praktiske færdigheder er nu ved at smuldre. Den unge mand er flyttet på et bosted, hvor han af sin sparsomme indtægt selv skal betale for at blive passivt transporteret i bostedets minibus, hver gang han skal ud af huset, hvilket koster ham mere end 4x prisen på en almindelig busbillet, og efterhånden kan han slet ikke længere selv hitte rundt i køreplanerne og huske, hvordan man bruger sit rejsekort. Hans glæde ved at stå i køkkenet og skrælle gulerødder og koge pasta er også taget fra ham. Maden bliver bragt til bostedets fælleskøkken, som nu henstår helt formålsløst med rene ståloverflader, der skinner om kap med de enorme foliebakker indeholdende kønsløs færdig-

mad, som bostedet får bragt udefra af et nærliggende industrikøkken. Det er effektivt, og det er billigt - men der dufter ikke mere af Mortensaften på hele matriklen, når man skal have and og brune kartofler...

Unge og voksne, der oven i deres autisme lever med store kognitive udfordringer – det, som man ofte vil kalde enten lavtfungerende eller personer med stort støttebehov – er en gruppe, der overses i debatten. Mange af dem kan ikke selv formulere, hvad de ønsker, drømmer om, interesserer sig for eller glædes ved, nogen af dem kunne måske formulere sig, men ser slet ingen grund til at fortælle om noget så abstrakt som deres drømme.

Men det betyder jo ikke, at de ikke *har* drømme, at de ikke interesserer sig for noget, eller at de ikke ønsker at have indflydelse på deres eget liv.

Men alt for sjældent bliver der lyttet. Der bliver ikke spurgt nysgerrigt ind, ikke iagttaget godt nok, ikke lavet ambitiøse handleplaner for deres videre udvikling. Tværtimod er det alt for let at placere dem i faste kasser, hvor der hverken er tid, lyst eller tro på deres potentiale.

Selv om meget kan blive endnu bedre, er vi faktisk kommet rigtig langt, når det gælder mennesker, der lever med autisme, men som alligevel formår at tage en uddannelse og passe et arbejde, hvis de får støtte. Landsforeningen Autismes samarbejde med Novo Nordisk og PFA samt Specialisternes ansættelse af unge indenfor IT er gode eksempler.

Men vi mangler tilsvarende tilbud og muligheder for dem, der har et meget stort støttebehov – dem, vi alt for sjældent ser i gadebilledet. Dem, der måske ikke har noget talesprog. Dem, som nok kan tale, men som har svært ved at navigere i sociale eller boglige udfordringer. De er derude, men vi ser dem ikke. Alt for mange pakkes væk, især i disse år, hvor flere beskæftigelses-tilbud og fritidstilbud forsvinder helt eller fases ud, fordi kommunerne skal spare.

Det er uværdigt, krænkende, tarveligt. Unge og voksne med autisme har *også* drømme, interesser og glæde ved relationer og socialt samvær, når der også tages højde

for deres behov – og de har potentiale til fortsat at udvikle sig livet igennem. Men det forudsætter, at de omgives af fagfolk, der har tid og overskud til at se dem og til at støtte dem individuelt hele vejen, mens de i eget tempo vinder nyt terræn.

Derfor har vi en stor opgave foran os: Vi har brug for langt flere forskellige typer af botilbud. Botilbud, der er fleksible, og som kan tilpasse støtten til beboernes individuelle behov – kan den unge fyr skrælle gulerødder, skal han selv gøre det. Er han glad for at se film, så støt ham i at tage bussen hen til biografen med sine bofæller. Det samme gælder indkøb, tøjvask, fritidsliv og interesser, for det er vigtigt for alle mennesker at tage aktivt del i deres eget liv og at kunne mestre noget, også selv om mestringen kræver støtte. Indsatsen skal tilpasses individet, ikke omvendt.

Heidi Thamestrup

Hvordan kommunikerer vi?

Barnet tager din hånd og kigger på dig, hvorefter han bruger din hånd til at gøre opmærksom på, hvad han gerne vil have fra bordet. I situationen har I fælles opmærksomhed omkring det, barnet ønsker. Det er kommunikation.

Af Sussi Juul Kjølby, afdelingsleder på Bihuset

Indenfor normalområdet adskiller vi ikke sproget fra kommunikationen, idet sprog og kommunikation under normale omstændigheder følges ad og fletter sig ind i hinanden. Når vi taler autisme, forholder det sig anderledes.

**For at kunne kommunikere
må man have et sprog.
Et sprog, man magter, og et sprog,
som andre forstår.**

Kommunikation er ikke kun det, som kommer fra vores mund. Kommunikation kan også være nonverbal. Nonverbal kommunikation kan foregå via kropssprog, mimik og gestik. Tegn til tale, boardmaker, konkrete, tegninger, skrevne ord mm. kan anvendes som kommunikationsredskaber. Raserianfald og udadreagerende adfærd kan for barnet med autisme være effektive kommunikationsmetoder, som giver en hurtig og tydelig respons.

Uanset hvilket sprogligt redskab vi anvender, er det ikke ensbetydende med, at barnet kan anvende det spontant. Barnet skal have hjælp til at lære "sproget". Det kommer ikke af sig selv.

Bihuset tager udgangspunkt i TEACCH som står for Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped Children, hvilket på dansk kan oversættes til "Behandling og undervisning af autistiske samt beslægtede kommunikationshandicappede børn".

TEACCH er en ramme, indenfor hvilken der kan udvikles specifikke pædagogiske strategier med henblik på at give udviklingshjælp til personer med autisme. Udviklingshjælpen betoner aspekter omkring kommunikation, forudsigelighed gennem struktur og visuel information.

Kommunikationsformen afhænger igen helt af den enkeltes udviklingstrin. Nogle lærer at pege på det, de ønsker, andre lærer at bruge sproget verbalt, andre lærer at bruge et visuelt materiale igennem træning med en kommunikationsmetode kaldet PECS (picture exchange communication system).

Nogle bruger deres computer til at sende mails, andre har i samarbejde med et personale lavet en kalender, som de meddeler sig igennem, andre igen bruger deres mobil ved at sende SMS.

Så længe der er en vekselvirkning imellem to personer, er det kommunikation.

Bihuset arbejder med at gøre den enkelte så selvstændig og uafhængig som muligt. At den enkelte kan gøre sig forståelig til sine omgivelser, så han/hun oplever at have indflydelse på eget liv.

Den bedste form for indlæring af sprog og kommunikation foregår der, hvor barnet færdes, og i forbindelse med konkrete opgaver. En indlæring bør foregå på steder, der giver mening. Der hvor det indgår naturligt i hverdagen.

Tænk på et barn i en indlæringsssituation – evt. der, hvor han tømmer opvaskemaskine. Hver gang han tager en ting, søger han øjenkontakt med dig. Her har I en kommunikation, for du bekræfter ham enten med et verbal ja eller et nik. Sådan arbejder vi med kommunikation i mange forskellige situationer. Eller et andet barn, hvor vi sidder ved bordet omkring spisning. Barnet tager din hånd, kigger på dig, hvorefter han bruger din hånd til at gøre opmærksom på, hvad han gerne vil have fra bordet. I har i denne situation fælles opmærksomhed omkring det, barnet ønsker. Dette er også kommunikation.

Om man har et verbalt eller nonverbalt sprog gør ikke den store forskel i forhold til, hvordan vi arbejder med den enkelte. Barnet kan have et flot udviklet verbalt sprog, men barnet magter ikke at bruge det kommunikativt, eller barnet er nonverbal og magter at anvende

sit materiale til at være aktiv kommunikerende med sine omgivelser. Man kan som sagt ikke sætte ligheds-tegn imellem det talte sprog og kommunikation.

Det afhænger igen helt af, hvor den enkelte befinder sig udviklingsmæssigt.

Jo mere mentalt udviklet barnet er, jo flere redskaber kan vi anvende. Vi anvender bl.a. KAT-kassen til at afdække samtaler omkring emner, som fylder eller er svære for barnet.

KAT-kassen står for kognitiv affektiv træning.

Det **kognitive** står for de processer, som omhandler tanker, indtryk, opfattelser, holdninger og erkendelser, der karakteriserer menneskers bevidste og ubevidste tankevirksomhed.

Det **affektive** står for de processer, som omhandler følelser, emotioner, indre og ydre sansninger, intuition og kropsbevidsthed, der karakteriserer menneskers følelsesmæssige processer.

En væsentlig del af et barns udvikling handler om, at det bliver bevidst om de sammenhænge, der er mellem dets tanker, følelser og reaktioner, og at barnet bliver støttet i udviklingen af sin selvopfattelse og af sin sociale kompetence. Som en støtte til barnet kan man tilrettelægge en **træning**.

Materialet er visuelt.

Næsten alle børn på Bihuset er fortrolige med PECS. Personer med autisme er oftest meget visuelt stærke.

Vi er meget opmærksomme på, at det verbale udtryk samt tegn forsvinder eller kan misforstås, mens billedmateriale og konkrete forbliver.

Vi tager udgangspunkt i, hvad der er motiverende for barnet. Bihuset har som sagt børn, som kommunikerer på mange forskellige niveauer samt med forskellige hjælpematerialer.

Det er vigtigt for den videre udvikling, at man følger trinene. Hvis barnet forstår første gang, man arbejder med et trin, går man videre til det næste. Det er dog vigtigt, at man, næste gang man arbejder med PECS, lige hopper et skridt tilbage for at kontrollere, at barnet stadig magter trinnet.

Vi skal altid være opmærksomme på, at mange med autisme skal have indarbejdet en vis rutine, før de kan bruge færdigheden automatisk.

Vi er meget opmærksomme på, at vi ikke blander for mange kommunikationsformer ind i hinanden omkring den enkelte. Forskellige kommunikationsformer støtter sjældent hinanden, tværtimod er de tilbøjelige til at modarbejde hinanden.

Målet er at finde den kommunikationsform, der passer bedst til barnet, det handler ikke om at nå frem til et højt kommunikationsniveau, men at barnet magter og forstår sin kommunikationsform.

På Bihuset har 15 ud af 18 børn behov for støtte i form af visuelt materiale omkring deres kommunikation. Bihuset har verbale børn, der har behov for mere støtte i form af støttemateriale, end nogle af de nonverbale børn har.

Formålet med en god social fortælling er at fremme barnets sociale kompetencer ved at beskrive en specifik situation, som ofte er svær for barnet.

Den sociale fortælling skal tilpasses den enkeltes udviklingsniveau. Beskrivelsen bør fremkalde erfaringer hos barnet, der gør det i stand til at forstå meningen med historien.

Den sociale fortælling skal indeholde flere elementer:

• **Beskrivende sætninger:**

- Danner baggrund for historien
- Hvor finder situationen sted?
- Hvem er involveret?
- Hvad sker der?

• **Perspektiverende sætninger:**

- Formidler andres tanker, ønsker eller følelser (Ditte vil gerne have, du går tur)
- Beskriver konsekvens af handling

• **Dirigerende sætninger:**

- Hvad forventes af barnet, hvad bør gøres? ”jeg vil prøve”, ”jeg bør” osv.

• **Kontrollerende sætninger:**

- Hvordan kan jeg reagere hensigtsmæssigt? Dette bør tilpasses det enkelte barn, så det forstår handlingen

De vigtigste sætninger er:

de beskrivende, de perspektiverende og de kontrollerende sætninger, og der bør skrives mellem 2 og 5 af hver for hver dirigerende sætning.

Hvordan udformes historien?

- Barnet observeres omhyggeligt i den vanskelige situation
- Herefter analyseres situationen
- En præcis beskrivelse udfærdiges
- Problemet afgrænses
- Adfærden defineres
- Målet med historien defineres

De konkrete sætninger bør være direkte og så korte som muligt. Skriv altid i nutid, vær opmærksom på, at barnet er konkret tænkende.

Altid at være positiv, ikke brug ord som aldrig, skal, ikke osv.

Historien er en støtte, ikke en irettesættelse.

Barnet skal inddrages, så det med tiden kan føle ejerskab til historien. Deltage i oplæsningen, om det så er at bladere i historien eller holde historien.

Tænk på triaden:

- **Kvalitative mangler omkring kommunikation**
- **Kvalitative mangler i socialt samspil**
- **Tegn på gentagelse. Særprægede mønstre i interesser og adfærd samt manglende forestillingsevne.**

Med disse vanskeligheder i tankerne er det vigtigt at udvikle alle områder.

Kommunikation danner oftest grundlag for deltagelse i det sociale fællesskab. Barnet skal i mange sammenhænge kunne tage kontakt for at få sit ønske opfyldt. Om det så "bare" er at pege på vandhanen for at få noget at drikke, men barnet skal her kommunikere.

Jo mere den enkelte kan formidle/give udtryk for selvstændigt, jo mere selvhjulpne og uafhængige bliver de af deres omgivelser. Dette er igen med til at gøre, at den enkelte får indflydelse og selvstændighed omkring eget liv.

Jeg vil slutte af med et citat fra Bihusets forstander igennem mange år, Adolfo Tarabini, som gik på pension i 2006. Han sagde dette omkring sprog og kommunikation:

For at kunne spille må man have et instrument - et instrument, man magter. Det er lettere at spille på en simpel fløjte end på en klarinet. Det er lettere at puste i en mundharpe end at spille på en harmonika.

Man skal tilpasse sit valg af instrument efter det niveau, man befinder sig på - efter de evner, man har.

Magter man ikke sit instrument, fordi det er for vanskeligt at spille på, er det håbløst, ja næsten umuligt at spille sammen med andre."

Hvad kan man, når man kan meget lidt?

Af Majbritt Bogø,
administrerende direktør SOVI

Der tales en del om personer med autisme spektrum forstyrrelser og Aspergers syndrom og den skjulte arbejdskompetence, de besidder. Heldigvis. Der er ved at udbredes en generelt større forståelse i samfundet for deres særlige evner til at fordybe sig i problemstillinger og holde fokus på detaljen. Unikke evner, som er en klar gevinst for arbejdsmarkedet, når de får lov at komme til udtryk under de rette forhold.

Men hvad så med de mennesker, som har et ekstra stort og vedvarende behov for støtte fra andre for overhovedet at finde orden i verden? Dem, som ganske vist mestrer fordybelsen og fokus på detaljen til finger-spidserne, men samtidig er så hårdt ramt af autismen, at der skal langt mere til end lidt støtte i hverdagen, for at de kan rummes på det ordinære arbejdsmarked. Mennesker, som f.eks. afledes af den mindste lyd, hvor lugte og berøring gør fysisk ondt, som går i stå og ikke formår at sætte sig selv i gang igen, som har brug for måneder til at lære en ny færdighed eller vænne sig til en ny maskine eller sofaen derhjemme, eller for hvem det at tage bussen fremkalder stærk angst og forvirring. Kan man i virkeligheden tale om en reel arbejdsevne her, nytter det at træne arbejdsfunktioner, og giver be-

grebet arbejdsidentitet mening for mennesker med så store udfordringer?

Svaret er ja. Jeg ser det hver dag. På SOVI tilbyder vi beskyttet beskæftigelse og kompetenceudvikling efter servicelovens § 103 og prioriterer at tilrettelægge dagen med værdige og værdiskabende arbejdsopgaver, uanset hvor lille og ubetydelig arbejdsevnen er. Hos os er der altså kun medarbejdere med meget store autismeudfordringer og støttebehov - og alligevel bliver arbejdsopgaverne løst til perfektion og til tiden for vores mange erhvervskunder, som med tilfredshed vender tilbage med flere arbejdsopgaver. Jeg oplever medarbejdere, som i den grad har en arbejdsidentitet, og som dagligt gør en stor indsats for at nå deadlines og med

stolthed høster anerkendelse for indsatsen. Stor eller lille. Og jeg ser arbejdsglæden udfolde sig, efterhånden som nye arbejdsmæssige og sociale kompetencer tillæres. Mennesker, der som en del af et fællesskab udvikler venskaber – venskaber, som også plejes i fritiden.

Alle har ressourcer og potentialer

Den tryghed, der findes i faste rammer og strukturer kombineret med den grundholdning, at alle rummer nyttige ressourcer og potentialer, som kan udvikles, gør det erfaringsmæssigt muligt for selv de mest udfordrede at tilegne sig nye kompetencer igennem hele arbejdslivet. Udgangspunktet må ligge i den enkeltes autisme: at arbejde med den, ikke imod den. Dernæst handler det om lavpraktisk struktur. At guide medarbejdere gennem arbejdsdagen med overskueligt opdelte arbejdsopgaver med mulighed for at fordele delopgaverne, så de matcher den enkeltes kompetencer optimalt. F.eks. når SOVI syr de sanseberoligende kugledynere, der sælges på spektrumshop.dk, løser medarbejderne hver sin arbejdsopgave. En vejer kugler til vægtposerne, hvilket kræver stor præcision. En anden syr selve vægtposerne, og en tredje syr betrækket til dynen med stor pertentlighed. Hver især bidrager de til det færdige resultat.

Om noget har SOVI ekstremt høje kvalitetskrav, fordi det, at vores løsninger skaber værdi for virksomhederne, har en uvurderlig betydning for den enkeltes arbejdsidentitet. Arbejdet giver mening. Vi ser desuden, at flere og flere medarbejdere udvikler kompetencer, som kan bruges i almindelige virksomheder, og derfor etablerer vi sammen med vores medarbejdere små 'job crews', der løser forskellige opgaver hos kunderne i deres virksomhed. Den mulighed opstår, fordi der er ro og orden i baglandet, så flere rent faktisk får overskud til at arbejde på en almindelig arbejdsplads nogle dage om ugen med støtte fra SOVI.

Mindre arbejde – nej tak

Vi ser desværre en tendens til, at kommunerne træffer beslutninger om at nedsætte serviceniveauet for borgere med stærke handicap. Den beskyttede beskæftigelse udhules, når man f.eks. over én kam beslutter, at mennesker med handicap ikke længere skal have mulighed for at deltage i arbejdslivet fem dage om ugen som vi andre, men derimod påtvinges en arbejdsuge på fire eller sågar kun tre dage. Den kortsigtede økonomiske besparelse er åbenbar, men fra vores perspektiv i virkelighedens verden oplever vi, hvordan en kortere arbejdsuge har både menneskelige og samfundsmæssige omkostninger. For mennesket med autisme er selve rutinen i at gå på arbejde hver dag med til at skabe den nødvendige struktur.

At medarbejderne får mulighed for at møde på arbejde er helt enkelt centralt for at lykkes med projektet. Hos SOVI oplever vi konkret, at langt de fleste medarbejdere glæder sig til, at ferien eller fridagene er overstået, så de kan komme tilbage på arbejde og den vante struktur. Nok er arbejdet med at beskæftige personer med svær autisme en dyr foranstaltning, men vi er dagligt vidner til håndgribelige og langsigtede resultater i form af reel arbejdsevne og -identitet, der gør det muligt for den enkelte at fungere relativt selvstændigt og bidrage aktivt til samfundet i et aktivt medborgerskab.

For mennesket med udpræget autisme kan arbejdet ganske enkelt være kernen i et godt og meningsfyldt liv. At være omgivet af andre, som forstår autisms væsen og qua deres viden og erfaring formår at støtte og bringe orden, når kaos råder, eller sanserne er på overarbejde. Hver og en i den beskyttede beskæftigelse kan faktisk yde en hel del, selvom de nok aldrig bliver selvkørende på det almindelige arbejdsmarked. Og hver dag er jeg omgivet af mennesker, som er hårdt ramt af autisme – men som både kan og vil.

Retten til udvikling og ferie...

Hvert år ved juletid bliver vi forældre inviteret ud til min søn Caspars bosted til gløgg og æbleskiver. Ved disse lejligheder bliver der vist en DVD fra beboernes seneste udlandsrejse. Caspar har været i Spanien, Italien, Tyskland og andre steder med sine bofæller samt deres pædagoger. Man får et rigtigt godt indtryk af, hvor glade beboerne er for disse ture, og hvor meget rejserne betyder for dem.

Af Søren Bork

Desværre er turene blevet aflyst, og det er tvivlsomt, om de bliver genindført. For et års tid siden påpegede en handicaporganisation overfor myndighederne det ulovlige i, at autister og andre betaler en række udgifter som f.eks. personalets transport, kost og entrebilletter på rejser og udflugter. Det er op til kommunerne at betale for disse ydelser. Hvad man nok ikke tænkte på var, at der er adskillige kommuner, der ikke vil eller kan afholde disse merudgifter.

Socialministeren har svaret mig, at han ikke ønsker at ændre loven eller vejledningen til loven, bl.a. ud fra det synspunkt, at ikke alle handicappede har råd til også at betale for deres pædagogs rejseomkostninger. Han er glad for, at praksissen med ulovlig brugerbetaling er stoppet. Det er op til de enkelte kommuner at sikre den enkeltes sociale og personlige udviklingsmuligheder, som ministeren så lyrisk skriver. På min søns bosted har alle kunnet deltage i udlandsrejserne. Den gruppe mennesker bruger ikke mange penge i det daglige. Og selv om der skulle være nogle, der ikke har råd, hvorfor skal det så gå ud over flertallet?

Caspar er 39 år og har diagnosen Infantil Autisme og Fragiltxsyndrom. Han har siden 1993 boet på Strandberg i Virum. I efteråret 2013 flyttede han med sine 5

gamle bofæller til et nyt byggeri på Chr. X' Allé i Lyngby. Forholdene er optimale med store lyse værelser, eget bad og køkken for dem, som har ønsket køkkener. Også fællesarealerne er tip top. Men de fysiske rammer gør det ikke alene. Nu er Caspar og hans bofæller så uheldigt stillet, at de bor i Lyngby-Tårnbæk Kommune, som åbenbart ikke mener, man har råd til at betale merudgifterne ved pædagogens rejser. Selv om ministeren har erklæret, at han ikke vil blande sig i det lokale selvstyre, så har han alligevel følt sig foranlediget til at rette henvendelse til alle kommuner, hvor han fastslår, at pædagogisk ledsagelse er en kerneydelse. Henvendelsen sker på baggrund af en undersøgelse, som KL har foretaget, hvoraf det fremgår, at 10 - 12 kommuner ikke lever op til deres forpligtelser.

Min søn er privilegeret i og med, at jeg kan tage ham med ud at rejse. Men det kan jeg jo ikke blive ved med. Min kone og jeg har for mange år siden oprettet et fond med det formål at uddele legatportioner til hjælp og glæde for autistiske unge, herunder Caspar. Legaterne skal bl.a. anvendes til rejser, udflugter og lignende. Jeg ved ikke, om jeg bliver nødt til at ændre mit testamente, fordi den gamle praksis med, at bostedet betalte pædagogens løn, og autisterne betalte for rejseomkostningerne, nu er ændret.

”

Man bliver som far for en autist noget frustreret over at blive præsenteret for forskellige myndigheders fortolkninger af diverse love og bestemmelser, som man som almindelig lægmand ikke har en chance for at vurdere. Da man åbenbart ikke kan få kommunerne til at ændre praksis, vil jeg opfordre alle til at virke for, at Serviceloven eller vejledningen til loven bliver ændret, så det igen bliver muligt for de mange handicappede, som i dag er henvist til at blive på deres bosted, igen kan komme på ferie.

FAMILIEHISTORIE: Kirsten Krohn Normann

LEA 13 ÅR

Allerede som spæd var Lea et indelukket og stille barn. Lea var ikke meget for at blive krammet og nusset og var fra starten af tydeligvis bagud i udviklingen sammenlignet med jævnaldrende børn.

Lea har diagnoserne; infantil autist uden sprog, mild retardering og Neurofibromatosis Recklinghausen (NFR1).

I dagplejen kom hun hurtig til at tælle for 2, søgte ikke gruppen og tullede rundt for sig selv. Hun har gået i normal børnehave med fuld støtte på, og børnehaven rummede hende rigtig godt både af personale, de andre børn og deres forældre.

Vi valgte at lave en skrivelse til de andre forældre omkring hende, og hvorfor hun havde støtte med, og åbenheden gjorde at folk spurgte ind til hende, og kommenterede når de opdagede udvikling hos hende.

I 2005 fik hun så den ventede diagnose infantil autisme, og det kom ikke som nogen overraskelse for os. I 2007 startede hun på Fjordskolen i Aabenraa, en specialskole for børn/unge med særlige vanskeligheder,

herunder autisme. Fra 0-6 klasse var hun den eneste pige i en klasse på 5 elever, og var velanbragt på skolen.

Lea kom i aflastning hos en privat familie i perioden 2011-2014 og i juli 2014 overgik hun til et andet aflastningstilbud, denne gang institution, og hun trives og glæder sig til at skulle afsted hver onsdag.

Det var en svær beslutning at vælge aflastning. Fornuftten sagde at det havde vi brug for som familie, men moderhertet havde svært ved at slippe, for hun var – og er – en pige der har et stort behov for hjælp og støtte. Der gik da også et halvt år fra vi fik startet aflastning til, jeg kunne sige at jeg nød/nyder det så overbevisende at jeg også selv troede/tror på det. Men set i bakspejlet skulle dette have været sat i søen langt før, for det er en gevinst både for os som familie men også for Lea som individ.

MODELFOTO

Lea har en storebror, der altid har været utrolig overbærende overfor hende. Der har været mange episoder, hvor han med rette kunne have reageret u hensigtsmæssigt overfor hende, men han har aldrig slået hende eller lignende. Han giver verbalt udtryk for hun er træls til tider, og det kan vi sagtens følge ham i.

Han udviste tidligt tegn på aspergers syndrom, og blev udredt herfor i 2010, og fik også diagnoserne aspergers med ADHD og tourette og skiftede til samme skole som Lea. Han har til gengæld så rigelig med sprog, og er selvhjulpne.

Lea er ingenlunde alderssvarende i sin udvikling, kun den fysiske. Mentalt vil jeg skyde hende til at være en 4-5 årig, og skal mandsopdækkes i samtlige vågne timer, hvilke kan være op til 20 timer i døgnet nogen gange. Hun skal have hjælp til af- og påklædning og den personlige hygiejne.

Jeg har bl.a. været indlagt ambulantly med hende hele 8 gange for at få fjernet fremmedlegemer fra ørerne under narkose, da hun ikke kan kombinere handlinger med konsekvenser.

Hun er begyndt at fordybe sig i puslespil og så er hun glad for at se YouTube klip på vores tablet, men hun bliver frygtelig frustreret når denne ikke virker, bl.a. hvis den mister internetforbindelsen. Hun har "dræbt" 3 tablets med et ordentlig gok på skærmen, fordi de ikke ville reagere, som hun ville have dem til.

Hun er STOR fan af Thomas Tog, og har mange lokomotiver der bliver stillet sirligt på række, selv i sengen når hun skal sove. Derudover er hun også glad for Teletubbies og Barbapapa.

” Hun har en Dinobamse som er hendes et og alt, sammen med en Thomas Tog bamse, disse får ofte flyveture når hun er frustreret eller vil i kontakt med os.

Vi har altid prøvet at behandle hende så tæt på det normale som muligt, så hun er med på indkøb, hvor hun så har en vest på hvorpå der står "jeg er autist og kan ikke tale" (så kan folk tænke deres, gå videre uden at kommentere noget, eller spørge ind til autisme) hun har huslige pligter på lige fod med storebror, nemlig at fylde i opvaskemaskinen og lægge sit vasketøj til vask.

Hun er dog også en mild og glad pige for det meste, og elsker at lege med vand og mudder. Hun er ekspert i at lave "jordbomber" som efterfølgende bliver stoppet i kloaker, riste mm.

Vores netværk til at bakke hende op er stærkt begrænset, og skal vi noget en weekend er det mormor og morfar der springer til. Hun vil aldrig komme til at kunne klare sig selv, hun vil altid være afhængig af andres hjælp og støtte, og jeg vil da håbe for hendes fremtid, at der er nogen til at tage over den dag, vi som forældre ikke længere er her til at gøre det.

Hvem vil tale hendes sag, hvem vil kæmpe for at hun får en værdig tilværelse, og ikke mindst hvem vil varetage hendes interesser, både de personlige og økonomiske, og får vi mulighed for at være med inde over denne beslutning den dag hun fylder 18 år?

JEPPE 14 ÅR

Jeppes historie er et lysende eksempel på, hvor galt det kan gå, når det ikke anerkendes, hvor stort et behov for støtte, nogle børn og unge med autisme har, simpelthen fordi de med deres sproglige formåen og faglige intellekt misforstås.

Jepe er et eksempel på, hvor meget det usynlige handicap kan snyde – fagfolk, såvel som forældre. Han har været sygemeldt i 10 måneder med angst og depression – men er nu i langsom indkøring i et dag- og skoletilbud for meget sårbare elever i alderen 13-18 år. Som familie blev vi en af kommunens tunge sager: en såkaldt isolationssag med en syg dreng, en mor, der ikke kan passe sit arbejde som lærer, en sygemeldt far, der ikke længere kan passe sin journalistvirksomhed pga. stress og en mast lillesøster.

Jepe fik sin autismediagnose allerede som 3 1/2-årig. Han har gået i specialskole siden skolestart. Jepe mistrivedes i perioder og især de senere år så voldsomt, at vi i samarbejde med skolen besluttede, at han i september 2012 skulle starte i en såkaldt udslusningsafdeling. Her trivedes han godt i det autismespecifikke tilbud blandt ligesindede.

Forudsætningen for at være i udslusningsafdeling var, at Jepe skulle inkluderes i normalmiljøet – dvs. folkeskolen. Det har han absolut de faglige kompetencer til, men – set i bagklogskabens klare lys – ikke de sociale. Han udtrættedes voldsomt af at opholde sig i folkeskolens miljø.

Jepe blev enkeltintegreret i en 6. klasse. Han opnåede stor respekt og anerkendelse for sin faglige dygtighed. Timerne blev gradvis trappet op og støtten trappet ned. Jepe havde dog ikke fuldt skema. Hjemme kunne vi se, hvor enormt mange kræfter, han brugte på at overskue den store enhed og den komplekse hverdag

i folkeskolen, hvor uroen og uforudsigeligheden var stærkt belastende for et barn med Jeppes udfordringer. I skolen viste han det ikke.

Efter et år var Jepe så overbelastet og stresset, at han brød sammen med angst og depression. Han reagerede voldsomt og tabte en lang række af de færdigheder, han tidligere havde. Nu har han brug for støtte til alle daglige gøremål, har brug for sine nærmeste omkring sig hele tiden - med mindre han spiller computer - og har behov for vores støtte til at indgå i de få relationer, han har til venner.

Vi håber det vil lykkes os at bygge Jepe op igen, men han kommer næppe op på det funktionsniveau, han havde inden sit sammenbrud. Og vi er smerteligt bevidste om, det bliver svært, og at det kræver tid og dygtige samarbejdspartnere, hvis Jepe igen skal kunne fungere i en skolehverdag - vel at mærke ikke i normalklasse, men en skolehverdag i tilpassede rammer og i et meget overskueligt miljø – med megen støtte.

Vi har med andre ord en stor og vanskelig opgave, som vi forsøger at løse efter bedste evne og forhåbentlig med hjælp fra kompetente fagpersoner. Men vi kan ikke frigøre os fra en til vished grænsende mistanke om, at denne fatale og dybt ulykkelige situation kunne have været helt undgået, hvis Jepe fra starten havde fået et kvalificeret skoletilbud med undervisere med autismespecifik viden og forståelse. Så havde vi måske ikke været tvunget ud i et risikabelt inklusionsforsøg.

MODEL FOTO

Vores pointe er, at Jepes støttebehov hele tiden var langt større, end de voksne omkring ham kunne se. I specialskolen stillede de urimeligt høje krav til Jepes sociale kompetencer: han skulle kunne rumme de andre elever, fordi "han var kvikkere end dem". Resultatet var meget skæld ud og et dårligt selvværd. I inklusionstilbuddet "snød" han os alle pga. hans sproglige formåen, faglige niveau og hans eget inderlige ønske om at komme væk fra det specialmiljø, der efter hans eget udsagn "degraderer os som mennesker og kun fokuserer på vores handicap".

Kan jeg sikre mit voksne barn?

NÅR MAN HAR ET BARN MED AUTISME SOM HAR BRUG FOR STØTTE TIL AT KLARE SIG, VIL MAN SIKKERT JÆVNLIGT TÆNKE PÅ, HVORDAN DET SKAL GÅ BARNET I FREMTIDEN

Af Ulla Kjer, socialrådgiver

Selv om børnene er blevet voksne og formelt uden for forældrenes myndighed, fylder tankerne for fremtiden ikke nødvendigvis mindre.

Som forælder betyder det meget, at ens barn kan få et godt liv, men mange forældre til børn med autisme har oplevet at skulle kæmpe på forskellige områder, for at deres børn kan få det liv, de finder værdigt og godt for pågældende. Desuden har det været svært, hver gang deres barn har skullet skifte fra et tilbud eller en forvaltning til en anden.

Det er min oplevelse, at forældre derfor gerne vil prøve at sikre de voksne børn bedst muligt på forskellige områder, når forældrene selv ikke længere er i stand til det. Det kan handle om både det økonomiske og sociale område.

Det er jo altid meget vanskeligt at vide, hvad fremtiden bringer, men den bedste måde at prøve at sikre sit barn med autisme vil typisk være, at man får talt om de problemer, man er bange for vil opstå, eller de vanskeligheder, man kan se.

Det er vigtigt at få talt med sin nærmeste familie om, hvilke løsninger de kan se, og om de forventninger, man selv har som forælder, også stemmer overens med familiens.

Det kan handle om, hvorvidt der er styr på økonomien, kan man regne med, at bosituationen er sikret, tænker man, at en søskende eller anden person vil "overtage" ansvaret for at sikre personen med autisme eller andet?

Værgemål:

Som udgangspunkt er alle personer over 18 år myndige. Statsamtet i Statsforvaltningen kan i samarbejde med borger, familie og/eller kommune beslutte, at der skal iværksættes værgemål for en person, hvis det er nødvendigt, og der er behov for det.

Værgemål kan dels dreje sig om det økonomiske, dels det personlige eller begge dele – afhængig af behovet.

Økonomi:

Med mindre andet er besluttet, er en borger ansvarlig for egen økonomi, ligesom søskende arver på lige fod. Så kan der laves forskellige ordninger, som kan være med til at sikre, at personen med autisme ikke bliver misbrugt økonomisk.

Det kan handle om diverse værgemålsformer som omtalt ovenfor, men også aftaler med f.eks. botilbud og kommunen, så bankkontoen ikke umiddelbart kan tømmes.

Forældre kan lave testamente, hvor de på forskellig måde laver restriktioner for arven.

Det kan handle om at begrænse arven, at arven båndlægges, så der skal værge til at administrere den, at bestemme, hvem der til den tid skal arve personen med autisme osv.

Hvis forældre har en større formue, vil jeg altid anbefale kontakt til en advokat i familieret for at få bedst mulig rådgivning.

Personligt:

Med mindre personen med autisme har værgemål, er han/hun myndig og kan selv træffe beslutning om, hvor han/hun vil bo.

En del med autisme bor i bofællesskaber eller botilbud, og her vil personalet ofte kunne være behjælpelige med at støtte personen til at træffe den rigtige beslutning – evt. hjælpe med at klage over en kommunal afgørelse.

Men personalet har ingen myndighed og kan ikke sikre, at personen f.eks. kan blive boende på det botilbud, forælderen måske har været med til at acceptere.

Hvis det drejer sig om et § 108 tilbud – varigt botilbud – vil det typisk være i egne lejligheder med lejekontrakt, hvor borgeren i højere grad er sikret imod opsigelse.

Hvis personen selv er i stand til at give fuldmagt til f.eks. et familiemedlem, vil denne kunne støtte personen. Hvis det er forældrene, som støtter og handler, vil de jo på et tidspunkt ikke kunne klare denne opgave mere – og hvad så?

Her er det som ovenfor skrevet vigtigt, at forældrene i samarbejde med familie eller evt. omgangskreds får afklaret, hvordan deres støtte bedst muligt kan fortsætte, når forældrenes stopper.

Dels kan der være tale om værgemål – som ikke alle kan få – dels kan forældrene lave en *pårørendefuldmagt*. En sådan kan være med til at sikre, at man har peget på en fuldmægtig til at varetage sine interesser, hvis man selv svækkes – herunder evt. få indskrevet et ansvar for det voksne barn.

Sammenlagt kan jeg kun anbefale, at man i familien får en åben dialog om de svære spørgsmål i god tid.

VÆRGEMÅLSLOVENS §§ 5 – 7 omhandler de persongrupper, der kan få værgemål:

- n **Personer, som grundet sindssygdom, hæmmet psykisk udvikling mm. er ude af stand til at varetage sine anliggender.**
- n **Personer, som grundet sygdom eller stærkt svækket tilstand er uegnet til at varetage sine økonomiske anliggender, og som selv anmoder om det.**
- n **Personer, som grundet svækket helbred eller uerfarenhed har brug for det.**

Det er altså en konkret vurdering af, om personen opfylder betingelserne for værgemål – og om der er behov for det.

Man kan læse mere herom – herunder indhente skema til ansøgning på Statsamtets hjemmeside www.statsforvaltning.dk.

AVAZ: en syntetisk stemme til børn uden talesprog

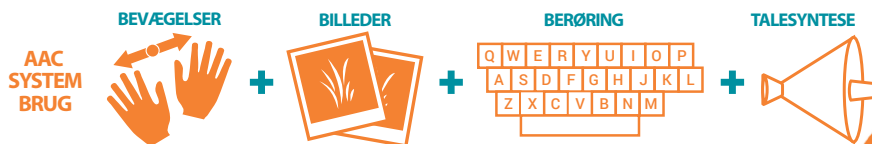

Avaz Dansk er den eneste kommunikations App. med Dansk talesyntese.

Køb den i App. Store.

avaz

(AKK)

alternativ og komplementerende kommunikation

HJÆLPER BØRN MED AUTISME TIL AT UDTRYKKE SIG PÅ TRODS AF DERES BEGRÆNSEDE VERBALE FÆRDIGHEDER

Du kan downloade applikationen på iTunes eller Google Play.

- Hurtig adgang til ofte brugte sætninger for enkel adgang til kommunikation.
- Ikonerne tilpasses let den enkeltes behov i størrelse og antal.
- Avaz er den eneste kommunikations app med dansk talesyntese.
- Tastaturet forudsiger de fleste danske ord og udtaler dem efter ønske.
- Du kan tage billeder med iPad'en og lægge dem direkte ind i det ønskede bibliotek i Avaz.

Den nationale Autismekonference SIKON 2015

MANDAG DEN 27. APRIL OG TIRSDAG DEN 28. APRIL 2015

SIKON Konferencen er for alle der arbejder med og interesserer sig for autisme.

SIKON præsenterer den bedste praksis viden samt forskning der forbedrer praksis, emnerne indkredser hvordan man kan forstå, støtte, motivere og kommunikere med mennesker på spektret.

Vi ønsker at SIKON skal inspirere dig og klæde dig bedre på, til at reflektere over det arbejde, du udfører til dagligt, og vi ønsker at du skal få meget mere med dig hjem, end det du tog afsted for at finde.

I løbet af konferencen har du mulighed for at vælge en temagrube ud af 15 mulige, både mandag og tirsdag. Temagrupperne behandler et specifikt tema i 1,5 time, så der er mulighed for refleksioner og for at gå i dybden med et emne.

SIKONS WakeUp Workshops tilbyder 4 vidt forskellige emner, der er lidt mere eksperimenterende og på kanten end programmet i øvrigt. Du vælger det emne der passer dig, når du tilmelder dig SIKON.

WakeUp Workshops er programsat tirsdag morgen kl. 8.00, hvis du syntes det er tidligt kan du vælge at forsyne dig med morgenmad i koncerthusets foyer og tage din tallerken med til din WakeUp Workshop.

Du kan vælge at købe Søndagskonferencen **"No Fishing Allowed"** sammen med SIKON konferencen i en SMART-pakke. På søndags konferencen er vores hoved keynote Carol Gray der holder oplæg om No fishing Allowed konceptet som hun selv har udviklet. I programmet søndag har vi derudover oplæg af bla. Anja Phørksen og Dorthe Hölck. No Fishing Allowed er et anti mobbe koncept udviklet specifikt til at hjælpe børn med autisme.

Du kan tilkøbe vores SMART-pakke og få både søndagskonferencen om mobning og SIKON konferencen, for en ekstra favorabel pris.

NB. Da SIKON Konferencen er en specifik autismerettet konference kan forældre søge den via §41 i Lov om social service.

For yderligere information kontakt
Lars Grønlund på mail: l-g@autismeforening.dk
Eller telefon: 3053 3452

Læs mere og tilmeld dig på www.sikon.dk

SIKON

Landsforeningen Autismes kurser og konferencer

SANSERNE OG AUTISME

Af Kirsten Bundgaard fra Neuro Team

Allerede inden vi bliver født, bruger vi vores sanser til at lære. Vi hører lyde, mærker bevægelser og fornemmer verden omkring os. I løbet af vores første leveår tilegner vi os mere viden, end vi nogensinde vil komme til igen. Vi lærer at gå, at tale, at forstå og at omgås andre mennesker. Vi udvikler færdigheder i et forbløffende tempo blot ved at mærke, se, lytte, smage og lugte til verden.

Vi er skabt til at lære via vores sanser og sådan er det for de fleste. For nogle mennesker kan sanseindtrykkene dog blive for mange, for overvældende, for få eller de kan opfattes anderledes. Sådan er det for majoriteten af mennesker med udviklingsforstyrrelser. Hos disse personer forløber udviklingsprocessen ofte ikke helt så stringent og sanseopfattelsen er ofte anderledes.

Når vi bliver påvirket af et sansesignal, hvad enten det er et udefrakommende eller indre sansesignal, så perciperer vores centralnervesystem signalet. Der sker en såkaldt sanseperception. En sanseperception er en neurologisk proces, der gør, at vi opfatter sansesignaler fra vores egen krop og fra omgivelserne. Disse signaler bliver derefter kognitivt bearbejdet, forstået og organiseret.

Vi mennesker har flere sanser - overordnet taler vi om syv sanser. Vi har de ydre sanser: Hørelsen fra ørene, syn fra øjnene, følesansen fra hudens overflade, lugtesansen fra næsen samt smagssansen fra munden. Udover de fem ydre sanser, som de fleste mennesker kender til, har vi tillige to indre sanser: Den vestibulære sans og den proprioceptive sans. Den vestibulære sans er ligevægts-sansen som er placeret i det indre øre og som har til formål at fortælle os om vores hoved/krop er lodret eller vandret. Den proprioceptive sans er stillingsmuskelsansen (kropsbevidsthed). Denne sans har til opgave at for-

syne os med informationer angående hvor og hvordan vores krop befinder sig.

Mennesker som har en udviklingsforstyrrelse er ofte hypersensitive (oversensitive) i forhold til de ydre sanser. I kontrast til dette har disse mennesker dog en hyppig tendens til at være hyposensitive (undersensitive) i forhold til de indre sanser.

Mennesker som er hypersensitivitet i forhold til de ydre sanser har en lav neurologisk tærskelværdi. Det vil sige at der kun skal lidt ydre stimuli til før vedkommende registrerer signalet.

Et menneske som er meget sensitiv i forhold til hørelsen oplever overvældende mange lyde og kan derfor have vanskeligt ved at sortere dem. Dette kan betyde, at personen, eksempelvis i et supermarked, foruden at høre alle samtaler og alt hvad der bliver sagt omkring vedkommende, også hører utallige andre lyde. Blandt

disse lyde kan nævnes: Skramlende indkøbsvogne der kører ind i ting, kølediske der brummer, monitoren der bringer reklamevideo osv. Eller som Nicolai siger: *"Larm tager overskud at 'ignorere'. Når jeg ikke har mere overskud, fx er træt, så går alle lyde rent ind og jeg bliver ekstremt følsom! Sådan noget som byture er udelukket. Simpelthen fordi busturen frem og tilbage gør mig for træt og den generelle støj i byen slider mig ned på 10-20 minutter."* Det kan på den anden side også være positivt: *"Jeg hører alt, hvilket ofte er generende, men jeg elsker at lytte til musik og kan høre alle tonerne"* (Line). Hvis det er lugtesansen, der er meget sensitiv, kan vedkommende i supermarkedet måske opfatte rigtig mange af de forskellige lugte der kommer fra de andre handlende. Det kan eksempelvis dreje sig om lugten fra frugt og grønt, fra slagteafdelingen, osteafdelingen m.m. Sofus' mor fortæller hvordan det kan være udfordrende: *"Han lugter rutinemæssigt til alt ting. Ofte så meget at det er ret generende for andre, når han for eksempel lugter til deres hår eller tøj."*

En hypersensitiv synssans kan betyde, at lyset i supermarkedet er generende, at vedkommende bliver forstyrret af forskellige reklameskilte og videoer samt alle de mange mennesker. *"Jeg bliver meget forstyrret af hurtigt skiftende billeder i TV og på film og kigger altid væk eller undlader at se TV eller biograffilm, hvor dette forekommer"* (Olivia).

En hypersensitiv berøringssans. *"Jeg hader uldtrøjer og mærker i tøj. Sko og strømper er irriterende. Mærker altid hvis nogen rør ved mig. Det er meget ubehageligt. Næsten som et overgreb. Med mindre det er aftalt på forhånd"* (Nadia).

En sensitiv smagssansen: *"Jeg vil helst kun spise hårde ting, som knækbrød, hårde pærer og lign. Hader overmoden frugt, ferskenskind og bløde champignon. Til gengæld elsker jeg chili. Mad må ikke blandes. Jeg spiser kun ukompliceret mad."* (Pernille)

Hyposensitivitet (undersensitiv/underreagerende) betyder, at der skal mange stimuli til før personen registrerer sansesignalet. Hyposensitivitet i forhold til de indre sanser er hyppigt forekommende hos mennesker med en udviklingsforstyrrelse. Personen har det, som betegnes en høj neurologisk tærskelværdi. Personer som er hyposensitive i forhold til de indre sanser, kan i større eller mindre grad have vanskeligt ved at mærke sig selv, være ukoordinerede og gå ind i ting. Det kan gøre det svært, rent kropsligt, at navigere mellem mange andre mennesker og ting. Det kan for eksempel være vanskeligt, at afstemme hvor mange kræfter der skal bruges på at holde ved en genstand. Personen kan ligeledes opleve store udfordringer ved at skulle bevæge sig flydende og sikkert rundt i et lokale. *"Jeg støder næsten altid ind i stole og borde i skolen. Går ind i dørkarme, falder over mine egne ben og får mange blå mærker fordi jeg ikke lige lægger mærke til hvor tingene er"* (Martin).

I dagligdagen modtager vi oftest sansesignaler fra flere sanser på samme tid. Vi navigerer ved at samordne to eller flere signaler og sammenligne dem med de erfaringer vi allerede har lagret i forvejen. For eksempel: Vi beder en person om at lukke øjnene. Vi placerer dernæst en appelsin i vedkommendes hånd. Når vi efterfølgende beder personen benævne farven på den genstand han/hun holder kan de fleste ret præcist sige; 'orange'. Fler-tallet af mennesker vil således, selv med lukkede øjne, være i stand til at benævne farven på appelsinen. Personen opnår dette resultat blot ved at bruge sanseininput fra berøringssansen og lugtesansen som så sammenholdes med de erfaringer personen har lagret i forvejen. Hvis man aldrig har set, rørt eller lugtet til en appelsin, er dette dog en næsten umulig opgave. Det er blandt andet derfor, jeg ønsker at understrege vigtigheden af, at alle mennesker udforsker og udvikler sine sanser og erfaringer. Dette kan blandt andet understøttes ved hyppig deltagelse/inddragelse i mange forskelligartede, sansestimulerende og sansedevklende aktiviteter.

” Over 80% af vores nervesystem er involveret i sådanne neurologiske sanseperceptionsprocesser eller i organiseringen af sensoriske input. Hjernen kan derfor karakteriseres som en ”sensorisk bearbejdnings maskine”

(Dr. Ayres).

Vi bliver konstant, påvirket af mange millioner sansestimuli. som vi er mere eller mindre bevidste om. Vi modtager faktisk stimuli svarer til ca. 11 millioner bit/sekund, og vi er kun bevidste om ca. 40 - 50 bit/sekund (T.Nørretranders). Vores nervesystem sorterer i, hæmmer og fremmer således de mange stimuli vi modtager. Der sker en såkaldt sansemodulation. Langt de fleste stimuli når således ikke vores bevidsthed, fordi vi sorterer dem fra, hvis vi kan. Vi sorterer dem fra, fordi de er uvæsentlig for os. En anden årsag til denne frasortering er, at vi slet ikke er i stand til at rumme og bearbejde de mange sansestimuli, som vi hele tiden modtager.

De sansesignaler, der når vores bevidsthed, bliver underkastet en vurdering. I nogle tilfælde sker der en til-vænning af stimuli mens systemet i andre tilfælde er på vagt overfor stimuli. Der hvor der sker en habitue-ring (tilvænning) opfatter, vurderer og forstår nervesystemet sansesignalet. Nervesystemet vurderer, at der sker noget som er genkendeligt og dermed noget som ikke er farligt. Efter noget tid tildeles dette genkendelige stimuli ikke mere opmærksomhed, og optager derfor ikke længere vores bevidsthed. Eksempelvis: Jeg opfatter noget støj udenfor min dør. Min hjerne går nu i gang med at vurdere om, det er noget jeg kender, noget der er farligt, eller om det er noget, der har betydning for mig. Hvis min hjerne konkluderer, at det er noget kendt, uden betydning og ikke farligt, tildeler jeg ikke støjen udenfor min dør mere opmærksomhed.

Andre sansestimuli kræver sensitization (en øget opmærksomhed) . I de tilfælde hvor hjernen vurderer, at et sansestimuli kræver øget opmærksomhed, opstår neural firing, hvilket betyder at der sendes flere sansestimuli end ellers. Neural firing har til formål at opnå øget effektiv samt kraftig respons (W.Dunn). Eksempelvis: Jeg lugter røg udenfor min dør. Nu går hjernen i gang med at vurdere om, det er noget jeg kender, noget der hører til, noget der er farligt eller blot noget ubetydeligt. Lugten af røg stammer ofte fra ild eller noget varmt som kan være potentielt farligt. Derfor sørger min hjerne for, at jeg opretholder en opmærksomhed på dette stimuli. Min opmærksomhed vil da være på røgen indtil den forsvinder, indtil jeg kan konstatere hvor den stammer fra eller indtil lugten bliver værre og dermed kræver handling.

Evnen til sansemodulering og til at øge eller hæmme vores opmærksomhed som følge af et sanseininput har medvirket til, at vi, som art, har overlevet evolutionen. Hjernens sansemodulering har desuden bidraget til

menneskehedens overlevelse igennem tiderne. Særligt i potentielt farlige situationer, ved at initiere funktionerne: Flygt, frys eller kæmp!

Vi regulerer således vores aktiviteter ved at tilvænne og dermed hæmme, eller tildele og dermed øge opmærksomheden i forhold til beskeder fra sansesystemet. Balancen mellem hvornår vi skal hæmme, og hvornår vi skal øge opmærksomheden, er flydende. Hvis vi kan forestille os, hvor sansesignalet kommer fra og hvad det betyder, er det lettere for nervesystemet at tolke og vælge. Men hvad nu hvis vi har svært ved at forestille os, hvor sansesignaler kommer fra, og hvad de betyder? Ja, så har vi ikke andet valg end at tildele disse megen opmærksomhed en stor del af tiden. Det 'koster' dermed vores energi, hvis vi hele tiden skal være fokuseret på bare en lille del af de sansesignaler, vi modtager.

Mennesker med udviklingsforstyrrelser er ofte meget hypersensitive og registrerer et væld af sansesignaler. Når vi sammenholder denne viden med ovenstående, bliver det endnu mere klart, at personer med en udviklingsforstyrrelse konstant bruger store mængder energi og mange ressourcer på at bearbejde de mange sansesignaler, som de modtager.

Et af kernesymptomerne ved udviklingsforstyrrelser er en påvirket forestillingsevne. Hvis personen så samtidig har en øget sensitivitet, eksempelvis i forhold til hørelse, kan det medføre store udfordringer, og desværre give anledning til en del angst og stress. Individet registrerer typisk mange flere lyde end de fleste andre mennesker. Dette i kombination med den nedsatte forestillingsevne, kan i betydelige grad påvirke evnen til at kunne forestille sig hvad lydene betyder, og hvor de kommer fra. Personen tildeler derfor lyde mere opmærksomhed end andre mennesker gør. For eksempel Lasse (autist og mentalretarderet). Lasse hører en lyd udenfor vinduet (det kunne være en bil som kører forbi). Grundet sin nedsatte forestillingsevne, får Lasse ikke et klart billede eller en forståelse af hvad der frembringer lyden og hvor eller hvad lyden stammer fra. Lasse kan derfor være nødt til at tildele lyden opmærksomhed. Han må undersøge hvad det er og går måske hen til vinduet og kigger ud for at finde ud af hvor lyden stammer fra. Desuden må han sikre sig, at det ikke er noget farligt eller ikke noget at være bange for. Det er også sandsynligt har Lasse blot har brug for at stille sin nysgerrighed. Der er mange lyde udenfor. Hvis Lasse bliver urolig, og konstant er nødsaget til at undersøge alle de lyde, han hører (og han hører mange lyde), så 'koster' det ham mange ressourcer, og kan påvirke hans angst og stressniveau i negativ retning.

Kirsten Bundgaard er konsulent med speciale i ASF og ADHD Fysioterapeut, pædagogisk vejleder og MLP. Hun har arbejdet med børn, unge og voksne med ASF og ADHD gennem ca. 20 år.

Et andet kernesymptom ved udviklingsforstyrrelser er vanskeligheder i forhold til detaljer og helheder. Som Aage Sinkbæk siger: "Når den autistiske hjerne modtager et sansestimuli, starter den i detaljen og har ikke en synkroniserende mekanisme, sådan som neurotypikeren tilsyneladende har." Den neurotypiske (ikke autistiske) hjerne er hurtigere til at danne et overskueligt og synkroniseret overblik over hele situationen. Dermed frasorteres distraherende detaljer. Den neurotypiske hjerne er hurtigere til at samordne signaler fra flere sanser og trække på de eksisterende erfaringer. Et eksempel på dette kunne være en person som er i stand til at konkludere, blot ved at mærke på og lugte til en appelsin, at den er orange.

Den udviklingsforstyrrede hjerne er langsom til at danne overblik, fordi alle detaljerne medtages. Som følge heraf opstår der en tendens til at fortabe sig i enkeltheder. Er personen meget detaljeorienteret, (bl.a. i forhold til appelsinen) fokuseres der måske kun på formen, mens overfladen og lugten af appelsinen ikke inddrages. Det kan derfor være svært at danne et fuldkomment billede af appelsinen. "Vi er derfor længere om at orientere os og danne os et overblik end andre. Det kan være ret angstprovokerende og påvirke vores fleksibilitet".

Nedsatte eksekutive funktioner (nedsat evner til at planlægge, organisere, strukturere, evaluere sine handlinger, lære af sine erfaringer, være fleksibel og meget mere) hører ofte med til diagnoserne inden for udviklingsforstyrrelser. Dette kan betyde vanskeligheder med at strukturere og samordne flere sansesignaler. Det kan ligeledes være vanskeligt at organisere de informationer, vedkommende får, på en hensigtsmæssig og meningsfuld måde. Personen kan desuden have svært ved at hente informationer fra sin arbejdshu-kommelse, hurtig nok til at det giver mening. De andre kognitive udfordringer som hører med til en udviklingsforstyrrelse, kan ligeledes påvirke personens evne til opfattelse, tolkning, forståelse og sammenstilling af sansesignaler. Dette kan være årsag til særlige evner og styrkeområder, men er desværre oftest årsag til, at personen oplever store problemer i angstprovokerende og stressende retning.

Peter Lund Madsen skriver at, for at percipere et sanse-signal skal sansemodulet kunne svare på fire spørgsmål.

- 1. HVAD ER DET JEG SANSER?**
- 2. HVOR KOMMER SANSEPÅVIRKNINGEN FRA?**
- 3. HVOR KRAFTIG ER PÅVIRKNINGEN?**
- 4. HVORNÅR BEGYNDER PÅVIRKNINGEN OG HVORNÅR HOLDER DEN OP?**

Alle disse spørgsmål kan det være svært at svare på for den udviklingsforstyrrede hjerne. Blandt andet fordi sanseperception er anderledes, men også på grund af de ud-fordringer der hører med til diagnoserne.

En betydelig andel af mennesker med udviklingsforstyrrelser har som nævnt store sensoriske udfordringer. Disse individer bliver derfor let overvældet af de mange indtryk. Størstedelen af de sensoriske udfordringer er vi nødt til at kompensere for og finde strategier til. Enten ved at dæmme op for generende sanseinput eller ved at stimulere til yderligere input. Hvis der skal dæmnes op for sanseinput fra de enkelte sanser, er der flere måder at gøre dette på. Hvis det handler om generende lyde, kan det for eksempel hjælpe at bruge høreværn, hørebøffer og lignende. En kasket for at skærme mod sollys og loftslys, kan hjælpe en person som er hypersensitiv i forhold til lys. Hvis der skal påføres stimuli i forhold til de indre sanser, kan dette eksempelvis gøres ved at gynges højt, hoppe og klatre.

Mange har glæde af en kugle- eller kadedyne, vægtvest og tilsvarende hjælpemidler. Det er ofte nødvendigt at prøve sig frem, da det er meget individuelt, hvad der hjælper. Det som er godt for en person, passer måske ikke til den anden person. Inden for enkelte områder kan tolerancetærsklen trænes og øges over tid, men langt de fleste områder er vi nødt til at kompensere. For at få et mere præcist billede af hvilke sanser, der er over og/eller underreagerende, aktive og/eller passive, vil det ofte være hensigtsmæssigt at få lavet en individuel Sensorisk profil hos en fagperson og ligeledes få pædagogiske strategier til at kompensere for eventuelle sensoriske udfordringer.

Den nationale Autismekonference SIKON 2015

MANDAG DEN 27. APRIL OG TIRSDAG DEN 28. APRIL 2015

"Jeg begyndte at lægge mærke til de billeder, jeg hele tiden så indeni - det ændrede alt for mig, da jeg begyndte at bruge dem..."

Majken Poulsen

"Sociale historier er et værktøj der visualiserer vores forventninger og gør dem lettere at forstå og få til at give mening..."

Carol Gray

Yderligere information og tilmelding
www.sikon.dk

SIKON

Landsforeningen Autismes kurser og konferencer

KREDS BORNHOLM

Formand:

Åsa Berg Tlf. 51 49 98 21

E-mail: asfkredsbornholm@gmail.com

KREDS FYN

Formand:

Else Worm Jørgensen Tlf. 29 88 87 98

E-mail: elseworm@gmail.com

AUTISMUFELAGIØ/KREDS FÆRØERNE

Formand:

Jørmund Foldbo Tlf. +298 50 90 31

KREDS KØBENHAVN/FREDERIKSBERG

Formand:

Tine Heerup Tlf. 33 55 83 73

E-mail: tine.heerup@gmail.com

KREDS LIMFJORD

Formand:

Maj-Britt Sørensen Tlf. 30 33 94 53

E-mail: formand@kredslimfjord.dk

KREDS MIDTVEST

Formand:

Søren Dalgaard Tlf. 53 11 31 45

E-mail: sbd54@youmail.dk

KREDS NORDJYLLAND

Formand:

Jørn Poulsen Tlf. 98 15 32 42

Kontakt telefon: Tlf. 30 25 92 10

E-mail: jp@autismenord.dk

KREDS NORDSJÆLLAND

Formand:

Allan Jensen Tlf. 60 95 16 77

E-mail: allanjensen51@hotmail.com

KREDS ROSKILDE

Formand:

Uffe Mohrsen Tlf. 22 12 30 71

E-mail: gul-mohrsen@mail.dk

KØBENHAVN/ FREDERIKSBERG

Generalforsamling

Onsdag den 18. marts 2015, kl. 19.00–21.30

Kulturhuset Indre By, mødelokale 1,

Charlotte Amundsens Plads 3, 1359 København K

Før generalforsamlingen vil Landsforeningens formand Heidi Thamestrup holde et kort indlæg om foreningens arbejde, og der vil være lejlighed til at stille spørgsmål til Heidi.

Derefter er der Generalforsamling.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent og referent
2. Formanden aflægger beretning
3. Kassereren aflægger beretning om det reviderede regnskab 2014
4. Behandling af forslag fra bestyrelsen
5. Behandling af indkomne forslag fra medlemmer
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer samt suppleanter
7. Valg af tre medlemmer til repræsentantskabet + 1 suppleant
8. Valg af revisor
9. Eventuelt

Forslag fra medlemmerne skal være bestyrelsen i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen, dvs. senest den 4. marts 2015. Forslag sendes pr. mail til Tine Heerup tine.heerup@gmail.com. Ingen tilmelding.

Vi håber at se så mange medlemmer som muligt.

Angst og autisme

Torsdag den 9. april 2015, kl. 19.00–21.00

Kulturhuset Islands Brygge,

Islands Brygge 18, 2300 København S

Psykolog Christina Sommer fra Psykologisk Ressource Center vil fortælle om angst og autisme, hvad man skal være opmærksom på inden angsten kommer, og hvordan man kan arbejde med at håndtere angsten. *Alle er velkomne, der er ingen tilmelding.*

Kredsene

AKTIVITETER

MIDTVEST

Generalforsamling

Mandag den 2. marts 2015, kl. 19.30-21.30

Temaaften: Opstart af netværksgrupper

Torsdag den 12. marts 2015, kl. 19.00-21.00

Temadag: Autisme grundkursus

Lørdag den 14. marts 2015, kl. 9.30-15.30

Verdens Autismedag

**Fredag den 10. april 2015
(tidspunkt kommer senere).**

Retssikkerhed, testamente, arv, forsikringer og pensioner

Lørdag den 13. juni 2015, kl. 9.30-15.30

Alle arrangementerne foregår på Langvadbjerg, Ringkøbingvej 108 A, 7400 Herning, og de fleste laves i samarbejde med Autismecenter Vest.

Nærmere oplysninger om arrangementerne oplyses senere her på siderne, på vores hjemmeside www.kredsmidtvast.dk og i de invitationer, der sendes ud pr. mail.

Da ikke alle vore arrangementer bliver annonceret i Landsforeningen Autismes blad, vil vi opfordre vore medlemmer til at tjekke vores hjemmeside med jævne mellemrum.

Husk at sende os en mailadresse, hvis du vil modtage post fra din kreds – eller hvis du skifter mailadresse.
Skriv til info@kredsmidtvast.dk.

Vi omtaler så vidt muligt alle vore arrangementer her i bladet og udsender kun almindelig post til vores medlemmer, hvis man udtrykkeligt ønsker det.

For nærmere information ring til kontaktperson Jane Jensen på tlf. 53 11 31 49.

NORDSJÆLLAND

Netværksgrupper

En vigtig aktivitet i kredsen er vores mange netværksgrupper. Her mødes medlemmer jævnligt, drøfter aktuelle problemstillinger, udveksler erfaringer og hygger sig sammen.

Hvis du har lyst til at deltage i en netværksgruppe, så skriv til vores netværkskoordinator Elsebeth på adressen til.netvaerk@gmail.com. Og hør nærmere om, hvilke muligheder der kan være.

Generalforsamling

Tirsdag den 17. marts 2015, kl. 19.00-21.30
Egedammen, Skovledet 14, 3400 Hillerød

NORDJYLLAND

Café-netværksaften

Torsdag den 9. april 2015, kl. 19.00-22.00
Vejgaard Bibliotek, Hadsundvej 35, 9000 Aalborg

Netværksaften for forældre og andre pårørende til personer med autisme.

Tilmelding senest den 6. april på www.autismenord.dk under arrangement.

Generalforsamling

Torsdag den 12. marts 2015, kl. 18.00-22.00
Kollegievejens Skole, Festsalen indgang A,
Kollegievej 1, 9000 Aalborg,

Generalforsamlingen vil i år starte med et foredrag omkring seksualitet og udviklingsforstyrrelser v/Thue Sommer, pædagogisk vejleder og seksualvejleder. Foredraget vil vare ca. 2 timer, hvorefter der er generalforsamling.

Tilmelding senest den 6. marts på www.autismenord.dk under arrangement. Foreningen serverer sandwich samt øl og vand.

KREDS STORKØBENHAVN NORD

Formand:

Guri Spiegelhauer Tlf. 28 18 19 74

E-mail: guspi@xline.dk

KREDS STORSTRØM

Formand:

Sabine Hagens

E-mail: post@akzent.dk

AS-repr.:

Line Mackenhauer

E-mail: lima44@live.dk

KREDS SYDVESTJYLLAND

Kontaktperson:

John Olesen Tlf. 22 18 49 08

E-mail: birgitogjohnlesen@privat.dk

KREDS SØNDERJYLLAND

Formand:

Bettina Østergaard Tlf. 20 82 42 52

E-mail: kontaktlaks@gmail.com

KREDS TREKANTEN

Formand:

Dorte Schandorph Jensen Tlf. 29 67 00 67

E-mail: dortesjens@mail.dk

KREDS VESTEGNEN

Formand: Jan Nielsen Tlf. 40 10 67 91

E-mail: vestegnen@autismeforening.dk

KREDS VESTSJÆLLAND

Formand:

Helle Stærk Hansen

E-mail: helle@kejser-hansen.dk

KREDS ØSTJYLLAND

Formand:

Marianne Banner Tlf. 50 43 83 61

E-mail: marianne_banner@yahoo.dk

AS-repr. voksne:

Jane Hellkvist Tlf. 30 20 38 94

AS-repr. børn:

Elsebeth Svane Tlf. 86 21 06 06

Foredrag om fysisk konflikthåndtering

Tirsdag den 24. marts 2015, kl. 19.00-21.00

Kollegievejens Skole, Festsalen indgang A,
Kollegievej 1, 9000 Aalborg,

Foredragsholder er Christian Hvidberg, der er uddannet socialpædagog samt har en uddannelse i neuropædagogik. Han vil give indsigt i kroppens naturlige reaktionsmønstre under pres, og hvordan vi kan udnytte dette i forhold til fysiske konflikter.

Tilmelding senest den 19 marts på www.autismenord.dk under arrangement.

Reminder: Hvis I ikke modtager vores nyhedsbreve, kan det være, fordi vi ikke har jeres rigtige mailadresse; derfor vil vi opfordre jer til at kontrollere, om autismeforeningen har den rette mail.

ROSKILDE

Generalforsamling

Onsdag den 18. marts 2015, kl. 19.00

Frivilligcentrets lokale 6 og 7,
Frederiksborgvej 2, 4000 Roskilde

Indkaldelse og dagsorden sendes til medlemmerne på mail. Efter generalforsamlingen afholdes der foredrag om autisme og mad ca. kl. 19.30.

Netværksmøde for pårørende

Tirsdag den 24. marts 2015, kl. 19.00-21.00

Frivilligcentrets lokale 6 og 7,
Frederiksborgvej 2, 4000 Roskilde

Tilmelding er nødvendig og skal ske til Trine Speiser melissehaven6@gmail.com.

Kredsene

AKTIVITETER

STORKØBENHAVN NORD

Autisme – en modediagnose?

Onsdag den 25. marts 2015, kl. 19.00-21.15

Herlev Medborgerhus, Herlevgårdsvej 18, 2730 Herlev

For at markere den Internationale Autismedag den 2. april 2015 har kredsene inviteret Mandi Erlandsen, lærer og forfatter til 'Autismens små og store stjerner' til at holde foredrag for kredsens medlemmer over emnet: Er autisme en modediagnose?

Alle er velkomne

Tilmelding senest den 18. marts 2015 via billetkøb - pris kr. 50,-. Følg link på hjemmeside www.autismeforening.dk under Kreds Storkøbenhavn Nord.

Efter sidste frist er det IKKE muligt at købe billet.

Læs mere om arrangementet på vores hjemmeside www.autismeforening.dk, vælg Kreds Storkøbenhavn Nord.

under Kreds Storkøbenhavn Nord.

Den dag, vi ikke mere kan hjælpe

Lørdag den 11. april 2015 kl. 9.30-16.00

Herlev Medborgerhus, Herlevgårdsvej 18, 2730 Herlev

Vi hjælper så godt, vi kan. Selvom mange kommuner gør en stor indsats for at hjælpe vores pårørende med Autisme Spektrum Forstyrrelser (ASF), så er det et faktum, at hjælpen ofte er utilstrækkelig. Derfor har mange pårørende gennem en betydelig del af deres liv ydet en stor indsats for at hjælpe deres pårørende ned ASF for at få tingene til at hænge sammen.

En dag går vi bort. Der kommer en dag, hvor vi ikke er i stand til at hjælpe vores pårørende tilstrækkeligt. Hvordan kan vi fremtidssikre tilstrækkelig hjælp og støtte til vores pårørende?

Hvad kan vi gøre?

Det vil vi prøve at belyse med nogle spændende oplæg fra kompetente oplægsholdere, der kommer ind på disse aspekter. Det psykologiske perspektiv:

Hvordan kan vi sikre/forberede de bedst mulige forhold til personen med ASF?

Hvordan inddrages familie, venner og omgangskreds bedst muligt? Er der nyttige psykologiske redskaber, vi kan bruge, hvis vi f.eks. føler frygt, utryghed og utilstrækkelighed i forhold til nutid og fremtid for vores pårørende med ASF?

Det juridiske perspektiv

Hvilke juridiske hjælpemidler kan vi anvende for at sikre vore børns fremtidige trivsel?

Hvilke juridiske muligheder kan være vigtige i relation til arv, testamente, værgemål mm. Er det en god idé at etablere en besøgsordning? Og hvordan? Er der andre ting, vi kan gøre for at sikre vores børn en god fremtid?

Dagen afvikles i en blanding af oplæg, gruppearbejde og hyggeligt samvær. **Alle er velkomne.**

Læs mere om arrangementet på vores hjemmeside www.autismeforening.dk, vælg Kreds Storkøbenhavn Nord.

Tilmelding senest den 27. marts 2015 via billetkøb - pris kr. 120,-. Følg link på hjemmesiden www.autismeforening.dk under Kreds Storkøbenhavn Nord.

Efter sidste frist er det IKKE muligt at købe billet.

Forplejning er indeholdt i prisen.

STORSTRØM

Generalforsamling

Torsdag den 12. marts 2015, kl. 19.00-21.00

Oringe/Vordingborg

For yderligere information se www.autismeforening.dk/kredse/Kreds-Storstrom/kalender.

HOVEDBESTYRELSEN

Formand:

Heidi Thamestrup Tlf. 26 20 16 58

Næstformænd:

Lars Grønlund Tlf. 30 53 34 52

Peter K. H. Nielsen Tlf. 20 74 66 08

Medlemmer:

Aage Sinkbæk Tlf. 29 72 66 20

Allan Jensen Tlf. 60 95 16 77

Bernd Weilbeck Tlf. 98 38 94 62

Else Worm Jørgensen Tlf. 29 88 87 98

Mads Behrendt Petersen Tlf. 25 14 66 80

Kim Hansen Tlf. 56 48 08 89

Kristina Kristensen Tlf. 40 53 71 37

Tine Heerup Tlf. 33 55 83 73

SAMARBEJDSORGANISATION AUTISME- OG ASPERGER- FORENINGEN FOR VOKSNE

Formand:

Aage Sinkbæk Tlf. 70 25 30 67

Træffetid er torsdag og
fredag kl. 10.00-12.00

E-mail: asi@autismeforening.dk

Aspergerforeningens netværksgrupper

NetværksCafé

Husk vores NetværksCafé for pårørende og autister.

Du finder den næste dato på [www.autismeforening.dk/kredse/Kreds Storstrøm/kalender](http://www.autismeforening.dk/kredse/Kreds%20Storstrom/kalender).

SYDVESTJYLLAND

Generalforsamling og foredrag

Onsdag den 11. marts 2015, kl. 19.00

Vindrosen, i Esbjerg, Exnersgade 4, i Esbjerg

Vi starter med smørrebrød, øl og vand, senere kommer der kaffe og kage.

Derefter vil Heidi Thamestrup, formand for Landsforeningen Autisme, holde foredrag. Heidi har været formand siden 2013. Udover at være formand arbejder hun også med Autisme Europe og er redaktør af Autismebladet og hjemmesiden. Heidi vil fortælle om inklusion og børn, som ikke vil i skole.

Der vil være mulighed for at stille spørgsmål.

Derefter er der generalforsamling.

Dagsorden

1. Valg af ordstyrer.
2. Beretning af formanden John Olesen.
3. Fremlæggelse af regnskab.
4. Indkomne forslag. Sendes før den 18. februar til h.c.kristensen@youmail.dk.
5. Valg af bestyrelse. På valg er Pernille Vestergård, modtager ikke genvalg, Hanne Kristensen og Marije Jacobsen, modtager genvalg.
6. Valg af revisor.
7. Præsentation af vores nye hjemmeside.
8. Evt.

Tilmelding senest den 1. marts til Hanne på h.c.kristensen@youmail.dk eller tlf. 75451904.

Kredsene

AKTIVITETER

Invitation til unge fra 12 år og opefter

Søndag den 22. marts 2015, kl. 14.00

Vi inviterer hermed til en hyggeeftermiddag ved Varde Jagt & Skydesimulator, Armvangvej 14, 6800 Varde

Varde Jagt og Skydesimulator er et professionelt jagttræningssystem med meget realistiske jagtscener. Der skydes med realistisk udseende attrappvåben såsom pistol, jagtgevær og riffel. Der vil være instruktør til stede, som kender til børn med ASF, og som vil guide os i løbet af arrangementet. Mere info findes på www.vardejagtogskydesimulator.dk

Hvis ikke man ønsker at skyde, kan man komme for at kigge, hygge eller gå sig en tur sammen med de andre fremmødte.

Autismeforeningen har slik og frugt med.

Drikkevarer og andet må man selv tage med.

Arrangementet vil vare ca. to timer og koster kr. 50,- pr. skydende deltager og betales ved tilmelding.

Alle er velkomne.

Tilmelding senest den 15. marts 2015 til Hanne Kristensen på tlf.: 75451904 eller på mail H.C.Kristensen@youmail.dk

Penge overføres til kontonummer: 5385-244760, HUSK AT ANGIVE NAVN VED BETALING.

Foredrag om Asperger

Lørdag den 18. april 2015, kl. 15.00-ca. 17.00

Vindrosen, Exnersgade 4, 6700 Esbjerg

Louise Egelund Jensen fra Sikon vil holde foredraget "Jeg er Asperger, hvem er du?"

Louise er en ung kvinde med Asperger, som fortæller ærligt og humoristisk om sit liv og sin opvækst. Foredraget giver et indblik i, hvorfor og hvordan personer med asperger tænker og gør, som de gør.

Foredraget handler blandt andet om Louises liv, som det er nu på godt og ondt. Hun kommer bl.a. ind på emner som sanseoverfølsomhed, interesser, jobs, venskaber og støtte.

Foredraget henvender sig til alle i alle aldre, med eller uden diagnose, som ønsker et indblik i, hvordan det er at have Asperger.

Efter foredraget vil der være mulighed for at stille spørgsmål.

Pris inkl. kaffe/te og kage kr. 50,- pr. husstand.

Tilmelding senest den 26. marts 2015 til

Hanne Kristensen på tlf.: 75451904

eller på mail H.C.Kristensen@youmail.dk.

Penge overføres til kontonummer 5385-244760, skriv ved betaling "Foredrag + navn + antal".

VESTEGNEN

Piger og kvinder med autisme

Lørdag den 21. marts 2015, kl. 13.00-15.30

SundhedsCentret, bygning E, Hvidovrevej 278, 2650 Hvidovre

Foredrag om piger og kvinder med autisme v/ Sofie Saunte Mortensen, en ung kvinde på 20 år med Aspergers syndrom, der vil fortælle om sit liv i overgangen fra pige til kvinde og udfordringerne, der følger med.

Arrangementet er gratis for medlemmer af Landsforeningen Autisme. Pris for ikke-medlemmer kr. 50,-.

*Af hensyn til planlægning og forplejning skal tilmelding/køb af billetter ske via Place2Book:
Se kredsens hjemmeside for link.*

Sidste frist for tilmelding/køb af billetter er den 13. marts 2015, kl. 10.00. Efter denne dato er det ikke muligt at tilmelde sig/købe billet.

**TAG MED
TIL MALTA
2015**

Malta

**- vi vil have små succeser
med os hjem i kufferten...**

Der tales ofte om, at børn og unge med autisme ikke er lette at motivere og at de sidder foran deres computer i mange timer hver dag. Sådan er det ikke på Mellieha feriecentre når Landsforeningen Autisme er afsted. Vi forsøger at have mange forskellige ting på programmet, for aktiviteterne er ofte der hvor man mødes.

Det er meget lettere at være sammen om noget planlagt, hvor børnene er blevet godt forberedt på både indhold og form, fremfor selv at skulle tage initiativ til at bygge relationer op og blive enige om relationernes indhold. Derfor er aktiviteterne også rigelige; for børnene er der diskotek, biograf, skattejagt, firkamp og dykning. Og for hele familien er der velkomst middag, barbeque aften, vandpolo, fodboldkamp, vandkamp og sejltur.

Aktiviteterne er ikke helt tilfældige; mange af børnene har brug for at geare lidt ned om eftermiddagen, det kan de så gøre til en god film i vores biograf. Idet biografen ligger lige ud til et café område, har forældrene mulighed for at sidde i caféen og udveksle erfaringer, skabe netværk og hygge sig sammen.

Landsforeningen Autisme har 2 pædagoger med til Malta for at lede den del af programmet der er målrettet børnene. Vi bruger pædagoger vi kender godt og som vi ved, kan løfte opgaven, for det kan være en hårfn balance at udfordre børnene og have øje på deres potentiale, så de kan få små succeser med sig hjem i kufferten.

**For yderligere oplysninger kontakt
Lars Grønlund på:
l-g@autismeforening.dk.**

Tilmelding foregår på www.sikon.dk.

SIKON

Landsforeningen Autismes kurser og konferencer

Landsforeningen Autismes sekretariat

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Tlf. 70 25 30 65
kontor@autismeforening.dk
www.autismeforening.dk

Åbningstider

Sekretariatet har åbent 9.00-12.00 samt 13.00-15.00 alle hverdage.
Socialrådgiveren har åbent for telefonrådgivning:
Mandag, torsdag og fredag kl. 9.00-12.00 samt tirsdag kl. 16-19.
Onsdag lukket.

Landsformand Heidi Thamestrup

Tlf. 26 20 16 58
formand@autismeforening.dk
Arbejdsområder: ledelse, policy, redaktør, Det Centrale Handicapråd,
Autism Euope, børn og unge, DH's forretningsudvalg, Ankestyrelsens
Praksisudvalg, Projekt Opportunity, VISOs faglige bestyrelse

Sekretariatschef Lars Grønlund

Næstformand i Landsforeningen Autisme
Tlf. 30 53 34 52
l-g@autismeforening.dk
Arbejdsområder: IT, administration, Protektorat
og SIKON konferenceseekretariat

Økonomimedarbejder Lisbeth Haagen

Tlf. 31 71 05 81
bogholder@autismeforening.dk
Arbejdsområder: budget/regnskab,
økonomistyring,
personaleadministration

Sekretariatsmedarbejder Jette Bennetzen

Tlf. 29 25 94 52
kontor@autismeforening.dk
Arbejdsområder: redaktionssekretær,
medlemshenvendelser og webmaster

Kontorassistent Nadja Laurents Pedersen

Tlf. 70 25 30 65
nadja@autismeforening.dk
Arbejdsområder: assistance til kursus-sekretariatet
og bogholderiet, medlemshåndtering

Socialrådgiver Ulla Kjer

Tlf. 70 25 30 68
social@autismeforening.dk
Arbejdsområder: rådgivning, vejledning, artikler
og foredrag

Kursussekretær Lone Street Nielsen

Tlf. 20 57 63 30
kursus@autismeforening.dk
Arbejdsområder: kursussekretær, SIKON's kurser og konference

Snoezelen

-Et sansestimulerende miljø, der appellerer til nærvær og samvær.

At snuse og døse - det betyder snoezelen egentlig, hvis man oversætter de to hollandske ord "snuffelen" og "doezelen". Med "snuse" kan man tænke, at man går på opdagelse, undersøger, og med ordet "døse" kan man tænke mere i afslapning, og at man mere fysisk passivt tager oplevelser ind.

Af Marian Fyrkilde, ergoterapeut, Snoezelhuset i Gentofte

Men snoezelen handler om mere end "bare" at snuse og døse. Det har udviklet sig gennem årene fra sin spæde start i Holland tilbage i midten af 70'erne.

Snoezelhuset er et multisensorisk miljø, som giver mulighed for at stimulere vores 7 sanser (syn, duft, høre, smag, berøring, balance og muskel/led-sansen) på en kontrolleret måde. Man kan med andre ord tilpasse og graduere stimuli til det enkelte menneskes behov.

Vi påvirkes alle hele tiden af indtryk fra vores sanser i hverdagen. For mange af vores brugere kan almindelige hverdagssituationer ofte være for overvældende og måske ligefrem kaotiske. Det kan være svært at rumme og sortere i de mange indtryk på én gang.

Prøv at sæt dig godt tilbage i stolen og mærk den under dig. Mærk tøjets stof mod din hud, lydene fra verden udenfor, smagen af det, du sidst smagte, se verden omkring dig. Der er rigtig mange indtryk, men vores hjerne sorterer automatisk det fra, vi ikke skal bruge i situationen, så du kan koncentrere dig om at læse lige nu. Det er dog ikke lige nemt for alle mennesker.

I snoezelen har vi mulighed for at kontrollerer de forskellige sansepåvirkninger. Det giver den enkelte bruger bedre mulighed for at bearbejde og fordøje sanseindtrykkene mere hensigtsmæssigt og kunne overskue omverden for en stund i de trygge omgivelser.

Det handler helt basalt om, at man her kan skabe en overskuelig sanseoplevelse, der er med til at give den enkelte bruger en følelse af tryghed og velvære. Oftest handler det om, at brugeren oplever sansepåvirkninger, der giver en bedre kropsfølelse. Vi oplever da ofte, at brugerne er mere fysisk rolige og afslappede, f.eks. ligger de tilfredse og nyder varmen fra vandsengen og mærker vibrationerne fra noget afslappende musik, eller andre kan finde roen på "den røde boks" (hvor vibrationerne er mere tydelige) med f.eks. trommemusik på fuld skrue, andre igen falder helt til ro i boldbassinet, hvor der f.eks. kun kommer lys nedefra. Vi oplever også ofte, at brugere kan have en større tolerance overfor berøring, nogen søger ens hånd eller har det ok med at blive aet på kinden, noget, som de normalt har det svært med.

Vi oplever også, at nogle brugere bliver mere vågne og undersøgende og mere nærværende i kontakten. Det er selvfølgelig af afgørende betydning, at sanseoplevelsen deles med et eller flere mennesker, man har det godt med, og som kender én godt, og som man føler sig tryk ved.

Snoezelhusene henvender sig primært til børn og voksne med sanseforstyrrelser. Der er stor variation i de oplevelser, snoezelen giver den enkelte. Vi sanser alle forskelligt ... men alle er velkomne til at komme og besøge os og udforske og få stimuleret deres sanser.

www.snoezelhus.dk